

Sygn. akt I C 638/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 czerwca 2018 r.

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Tryb. Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący Sędzia SO Ewa Tomczyk

Protokolant sek. sąd. Dorota Książczyk

po rozpoznaniu w dniu 21 maja 2018 r. w Piotrkowie Tryb.

na rozprawie

sprawy z powództwa J. M. działającego przez następców prawnych K. M., M. M. i P. M.

przeciwko Ubezpieczeniowemu Funduszowi Gwarancyjnemu w W.

o podwyższenie renty

1. zasądza od strony pozwanej Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego w W. na rzecz następców prawnych powoda J. M.: K. M., M. M. i P. M. kwoty po 58.060,97 (pięćdziesiąt osiem tysięcy sześćdziesiąt i 97/100) złotych tytułem podwyższonej skapitalizowanej renty ustalonej wyrokiem Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 14 lutego 2005 r. wydanym w sprawie sygn. akt II C 1462/03 za utracone dochody za okres od dnia 1 września 2011 r. do dnia 30 września 2014 r. wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 31 października 2014 r. do dnia zapłaty;
2. oddala powództwo w pozostałej części;
3. umarza postępowanie w zakresie kwoty 20.967,30 (dwadzieścia tysięcy dziewięćset sześćdziesiąt siedem 30/100) złotych oraz co podwyższenia renty na przyszłość;
4. zasądza od następców prawnych powoda J. M.: K. M., M. M. i P. M. solidarnie na rzecz strony pozwanej Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego w W. kwotę 8.480,31 (osiem tysięcy czterysta osiemdziesiąt i 31/100) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu;
5. nakazuje pobrać solidarnie od następców prawnych powoda J. M.: K. M., M. M. i P. M. z zasądzzonego roszczenia na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Piotrkowie Tryb. kwotę 5.681,80 (pięć tysięcy sześćset osiemdziesiąt jeden i 80/100) złotych tytułem części nieuiszczonych kosztów sądowych w zakresie wydatków i nie obciąża ich nieuiszczoną opłatą sądową od oddalonej części powództwa;
6. nakazuje pobrać od pozwanego Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego w W. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Piotrkowie Tryb. kwotę 7.427,66 (siedem tysięcy czterysta dwadzieścia siedem i 66/100) złotych tytułem części nieuiszczonych kosztów sądowych od uwzględnionej części powództwa.

Sygn. akt I C 638/15

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 28 sierpnia 2014 r. skierowanym przeciwko Ubezpieczeniowemu Funduszowi Gwarancyjnemu w W. a wniesionym do Sądu Okręgowego w Łodzi powód J. M. wniósł o dokonanie waloryzacji renty z tytułu utraconych

zarobków ustalonej wobec pozwanego wyrokiem Sądu Okręgowego w Łodzi w sprawie II C 1462/03 z kwoty 1.164,85 zł miesięcznie do kwoty 57.965,03 zł miesięcznie na przyszłość płatnej do dnia 10 każdego miesiąca począwszy od dnia 1 września 2014 r. z ustawowymi odsetkami od dnia wymagalności tej raty, której pozwany uchybił do dnia zapłaty oraz zasądzenie od pozwanego kwoty 2.088.911,64 zł skapitalizowanej renty wyrównawczej za utracone zarobki za okres od dnia 1 września 2011 r. do dnia 31 sierpnia 2014 r. wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu.

Ponadto pozew zawierał żądanie zasądzenia od pozwanego kosztów procesu.

W uzasadnieniu pozwu powód wskazał, że dokonanie waloryzacji renty uzasadnione jest znaczącą zmianą stosunków, jaka nastąpiła od chwili określenia wysokości renty, jako że od chwili uprawomocnienia się wyroku zasądzonego rentę nastąpiła istotna zmiana siły nabywczej pieniądza spowodowana procesami inflacyjnymi, niezależnie od tego zaszły zmiany na rynku radiotelewizyjnym, na którym działał powód, w okresie od 2003 r. do 2014 r. abonament wzrósł nominalnie od 150 – 300 %. Obecnie abonament wynosiłby 50 zł a powód był w stanie realnie pozyskać ok. 6.000 abonentów. Przy przyjęciu rentowności na poziomie 20 % miesięczny zysk powoda wynosiłby ok. 60.000 zł (50 zł x 6.000 abonentów x 20 %).

W odpowiedzi na pozew strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego zwrotu kosztów procesu.

Powód zmarł w dniu 30 września 2014 r. wobec czego postanowieniem z dnia 17 grudnia 2014 r. postępowanie w sprawie zostało zawieszono (k. 97).

Postanowieniem z dnia 20 kwietnia 2015 r. Sąd Okręgowy w Łodzi podjął zawieszono postępowanie w sprawie z udziałem K. M., M. M. i P. M. jako następców prawnych zmarłego powoda oraz stwierdził swą niewłaściwość miejscową i przekazał sprawę do rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Piotrkowie Tryb. (k. 109).

Pismem z dnia 3 lipca 2015 r. pełnomocnik następców prawnych ograniczył żądanie pozwu w zakresie waloryzacji renty na przyszłość za okres od dnia 1 września 2014 r. do dnia 30 września 2014 r. (k. 134).

Na rozprawie w dniu 14 sierpnia 2015 r. pełnomocnik następców prawnych powoda jako podstawę prawną powództwa wskazał art. 907 k.c. (protokół rozprawy – k. 146).

W toku procesu pełnomocnik następców prawnych J. M. dwukrotnie rozszerzał powództwo oraz precyzował powództwo wnosząc ostatecznie o podwyższenie renty do kwoty 65.504,67 zł za okres od dnia 1.09.2014 r. do dnia 30.09.2014 r. (stanowiącej różnicę pomiędzy kwotą 86.472 zł a kwotą 20.967,30 zł wypłaconą przez stronę pozwaną z tytułu renty po śmierci J. M.) oraz podwyższenie renty do skapitalizowanych kwot:

- 48.480 zł za okres od dnia 1.09.2011 r. do dnia 31.12.2011 r.,

- 58.917 zł za okres od dnia 1.01.2012 r. do dnia 31.12.2012 r.,

- 71.926 zł za okres od dnia 1.01.2013 r. do dnia 31.12.2013 r.,

- 88.507 zł za okres od dnia 1.01.2014 r. do dnia 31.08.2014 r.,

(pismo z dnia 30.05.2016 r. – k. 245-247, pismo z dnia 30.09.2016 r. – k. 300-302, protokół rozprawy z dnia 23.03.2018 r. – k. 655, protokół rozprawy z dnia 21.05.2018 r. – k. 715 odwrót)

Postanowieniem z dnia 21 maja 2018 r. (k. 720) Sąd Okręgowy oddalił zgłoszony przez stronę pozwaną zarzut powagi rzeczy osądzonej.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Powód J. M. rozpoczął w dniu 1 czerwca 1989 r. prowadzenie działalności gospodarczej pod nazwą Przedsiębiorstwo Produkcyjno – Usługowo- Handlowe (...). Przedmiotem działalności było między innymi: konserwacja i instalowanie anten zbiorczych i indywidualnych siedzi radiowych, telewizyjnych i satelitarnych, montaż domofonów, bramofonów, alarmów.

(dowód: zaświadczenie o wpisie do ewidencji działalności gospodarczej - k. 11)

Powód uległ w dniu 4 maja 1998 r. wypadkowi, w wyniku którego doznał urazu głowy ze wstrząśnieniem mózgu skutkującego encefalopatią pourazową i urazu kręgosłupa szyjnego, ubytku błony śluzowej ucha prawego i upośledzenia słuchu.

Przed Sądem Okręgowym w Łodzi toczył się w sprawie II C 1462/03 proces z powództwa J. M. przeciwko Ubezpieczeniowemu Funduszowi Gwarancyjnemu w W. o zadośćuczynienie i rentę.

Prawomocnym wyrokiem z dnia 14 lutego 2005 r. Sąd Okręgowy w Łodzi zasądził od pozwanego Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego w W. na rzecz J. M. m.in. rentę renty z tytułu utraconych dochodów w kwocie **1.164,85 zł miesięcznie** za okres od 1 października 2003 r. i na przyszłość płatną do dnia 10 –ego każdego miesiąca.

(dowód: wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi - k. 230 -231 akt sprawy II C 1462/03)

Sąd Okręgowy w Łodzi na potrzeby roszczenia o rentę ustalił i przyjął w oparciu o opinię biegłego sądowego z zakresu włókiennictwa i ekonomii, dokumentację dotyczącą prowadzonej przez powoda działalności gospodarczej oraz zeznania świadka K. M., że powód przed wypadkiem, już od 1989 r. prowadził działalność gospodarczą w zakresie montażu anten, sieci kablowych, aż do obsługi technicznej sieci (Stowarzyszeń Telewizji (...)). W tym okresie istniało w Ł. około 120 stowarzyszeń sieci kablowej (nadawców), mających jednokrotnie od kilku do kilkudziesięciu abonentów. Już w 1991 r. powód rozpoczął budowę własnej sieci kablowej. W dniu 9 kwietnia 1993 r. zawarł z (...) Spółką z o.o. w Ł. umowę o dostarczenie do rozpowszechniania w sieci filmów polskich i zagranicznych w wersji polskiej, a w dniu 24 marca 1997 r. Przewodniczący Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji udzielił koncesji Nr T4C- (...) na rozpowszechnienie programu telewizyjnego pod nazwą Telewizja (...). Zanim powód uruchomił telewizję kablową poczynił szereg przedsięwzięć, a mianowicie musiał opracować projekty podłączeń kablowych oraz projekty geodezyjne, zawarł szereg umów z właścicielami programów, wyposażył stacje czołowe, przeprowadził połączenia kablowe podziemne do poszczególnych bloków i odbiorców. Projekty wykonywane były przez specjalistyczne biura projektowe, wiele prac wykonywali podwykonawcy na umowy zlecenia. Do obsługi sieci przewidziana była jedna osoba zatrudniona i współpracująca. Założenia te powód zawarł w „Studium ekonomiczno-finansowym” - stanowiącym część wniosku o koncesję. Oprócz poniesionych na przedsięwzięcie nakładów w kwocie 23.500 zł powód przewidywał dalsze w I roku 10.500zł, w II roku 12.500 zł, III roku 15.500 zł. Początkowa ilość abonamentów wynosiła w stacji czołowej przy ul. (...), a przy ul. ul. (...). Decyzją Państwowej Agencji Radiokomunikacyjnej z dnia 10 czerwca 1998 r. powód uzyskał przedłużenie ważności zezwolenia do dnia 31 grudnia 2002 r. W załączonym do wniosku projekcie jako operator deklarował możliwość przyłączenia do 30 maja 1998 r. co najmniej 1300 abonentów. Przygotowane oferty oraz projekt instalacyjny wskazują, że firma powoda zmierzała do przeprowadzenia sieci kablowej na osiedlu domków jednorodzinnych (...) i (...). Powód w firmie (...) wykonywał wszystkie prace fizyczne i umysłowe praktycznie sam. Był bowiem jednocześnie kierownikiem budowy, konserwatorem, wykonawcą, pracował koncepcyjnie, załatwiał sprawy urzędowe np. zezwolenia, koncesję itp. W dacie wypadku- w maju 1998 r. firma powoda J. M. posiadała w Ł. dwa obszary działania: -osiedle (...) - stacja czołowa ul. (...), -Osiedle (...) -stacja czołowa ul. (...)CL.

(...) nadawała 52 programy telewizyjne, 11 programów radiowych oraz własne programy w tym również reklamowe.

Przy składaniu wniosku koncesyjnego (w lutym 1997 r.) liczba abonentów wynosiła: -na osiedlu (...) około 300,-na osiedlu (...) około 500.

Po otrzymaniu koncesji liczba abonentów zaczęła się zwiększać i w lutym 1998 r. wynosiła 1650, a więc podwoiła się.

W maju 1998 r. firma nadal prowadziła działalność w zakresie: montażu anten, montażu sieci kablowych oraz obsługi technicznej sieci.

Firma powoda planowała dalszy rozwój w przeciągu najbliższych 3-4 lat polegający na zwiększeniu abonentów do około 6000. Była to wielkość stosunkowo mała i kalkulacje w tym zakresie były ostrożne. Miała również zamiar przeprowadzić i podłączyć sieć kablową na osiedlu (...) i (...) oraz w K. jak również zwiększyć liczbę abonentów na osiedlu (...). Nakłady na następne lata przewidywano na poziomie 38.500zł i były one dość niskie, ze względu na montaż i wykonawstwo we własnym zakresie. Polityka cenowa przyjęta przez firmę (...) oraz cena za 1 miesięczny abonament na poziomie 25 zł (jedna z najniższych cen) stwarzała firmie możliwość potrojenia abonentów, szczególnie na osiedlu (...). Zważywszy na to, że cały szereg prac firma miała już poza sobą, takich jak: projekty podłączeń kablowych, projekty geodezyjne, zawieranie umów z właścicielami programów, wyposażenie stacji czołowych (nadawania programów), przeprowadzenie połączeń kablowych do poszczególnych bloków i odborników, zakładany rozwój do 6.000 abonentów był i tak bardzo mały, były miesięczne niskie opłaty za abonament, istniały możliwości technicznej obsługi sieci i jej abonentów, w swojej ofercie programowej firma (...) obok 52 kanałów kablowych, 11 radiowych oferowała połączenie z siecią komputerową, pocztą elektroniczną oraz internetem, były plany dalszej rozbudowy sieci na osiedlach: (...), (...), w K. oraz powiększenie liczby abonentów na osiedlu (...) - firma (...) miała pełne szanse rozwoju i to znacznie większego niż przy 6.000 abonentów.

Sąd Okręgowy w Łodzi uznał, że za okres od 1 stycznia 1997 r. do 30 kwietnia 1999 r., więc za 28 miesięcy działalności gospodarczej dochód netto na miesiąc kształtował się na poziomie 2.014,98 zł, a utracony przez powoda dochód w skali miesiąca za okres od dnia 1 października 2003 r. wyliczył na kwotę 1.164,85zł stanowiącą różnicę pomiędzy kwotą dochodu 2.014,98 zł a rentą wypłacaną z ZUS wynoszącą 703,11 zł.

(dowód: uzasadnienie wyroku – k. 232 – 244 akt sprawy Sądu Okręgowego w Łodzi II C 1462/03)

Powód był współnikiem spółki cywilnej Telewizji (...). Spółka istniała w okresie od dnia 17.04.1997 r. do 10.02.1999 r. Udziały powoda wynosiły 15 %. Przedmiotem działalności były usługi telekomunikacyjne (k. 702)

(dowód: decyzja – k. 286)

Powód z uwagi na stan zdrowia będący następstwem wypadku z dnia 4 maja 1998 r. oraz trudną sytuację rodzinną zaprzestał w kwietniu 1999 r. prowadzenia działalności gospodarczej w zakresie firmy PPHU (...). W tym czasie firma (...) będąca firmą konkurencyjną dla powoda za darmo podłączała gniazdką, a spółdzielnia, z którą powód miał podpisaną umowę wydała T. drugie zezwolenie, T. zakładała nowe gniazdką i klienci J. M. zostali przejęci przez (...).

(dowód: przesłuchanie K. M. – k. 715 w zw. z k. 716 – 716 odwrot)

Orzeczeniem lekarza orzecznika ZUS z dnia 12.03.1999 r. powód został uznany za częściowo niezdolnego do pracy trwale z powodu stanu narządu słuchu w związku z wypadkiem przy pracy. Od 2013 r. powód miał orzeczoną całkowitą niezdolność do pracy w związku z zachorowaniem na nowotwór. Z tytułu niezdolności do pracy J. M. pobierał od dnia 13.02.1999 r. do dnia śmierci świadczenie rentowe z ZUS. Wysokość tej renty wynosiła miesięcznie netto:

- od 1.01.2011 r. do 28.02.2011 r. – 888, 13 zł,

- od 1.03.2011 r. do 29.02.2012 r. – 914,55 zł,

- od 1.03.2012 r. do 29.02.2013 r. – 967,54 zł,

- od 1.03.2013 r. do 30.09.2013 r. – 1005, 08 zł,

- od 1.10.2013 r. do 31.10.2013 r. (w tym wyrównanie od 1.05.2013 r. do 30.09.2013 r. - 2.299,43 zł,

- od 1.11.2013 r. do 28.02.2014 r. – 1.220,30 zł,

- od 1.03.2014 r. do 30.09.2014 r. – 1.239,48 zł.

(dowód: wypis z treści orzeczenia lekarza ZUS z 12.03.1999 r. – k. 78, przesłuchanie K. M. – k. 146 odwrót – 147 odwrót w zw. z k. 716- 716 odwrót, pisma ZUS: z dnia 3.07.2015 r. – k. 137, z dnia 3.09.2015 r. – k. 174)

Orzeczeniem (...) do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w T. z dnia 21 czerwca 2013 r. J. M. został zaliczony do znacznego stopnia niepełnosprawności – symbol przyczyny niepełnosprawności 08 –T i 03- L. Z. stopień niepełnosprawności potwierdzony został w orzeczeniu z dnia 19.11.2013 r.

(dowód: orzeczenie – k. 19, 493, 487)

U powoda w 2013 r. zdiagnozowano nowotwór żołądka. Z tego powodu kilkakrotnie przebywał w leczeniu szpitalnym. Nadto leczył się z powodu bólu kręgosłupa. Została u niego zdiagnozowana choroba zwyrodnieniowa kręgosłupa z dyskopatią.

(dowód: dokumentacja medyczna - k. 367-394, k. 467- 486, 489-490, zaświadczenie lekarskie o stanie zdrowia – k. 491-492, k. 524-525)

W połowie lat dziewięćdziesiątych XX wieku rozpoczął się rozwój telewizji cyfrowej gdzie kanał cyfrowy nadawany był przez satelity a dekodery wymagane do odczytywania sygnału dostarczane były przez największe firmy dystrybucji programów telewizyjnych. Równoległe z platformami cyfrowymi rozwijały się sieci kablowe. Pierwotnie były to prymitywne sieci wykorzystujące dla swych potrzeb nawet systemy A. zainstalowane w polskich blokach mieszkalnych w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych XX w. Krajowa Rada w połowie lat dziewięćdziesiątych szacowała, że w Polsce działało około 1000 takich sieci, które zazwyczaj miały kilka tysięcy abonentów. Wraz z wprowadzaniem kolejnych zmian w polskim prawie telekomunikacyjnym oraz rozporządzeń Krajowej Rady działalności sieci stopniowo przybierały cechy profesjonalne i komercyjne. Poszczególne sieci łączyły się w większe, ogólnopolskie organizacje. Największym podmiotem operującym w tym segmencie była utworzona w 1990 r. Telewizja (...), która w 2013 r. dysponowała 1,5 mln gniazd abonenckich oraz utworzona w 1991 r. V. (0,8 mln abonentów) oraz Multimedialna Polska. W końcu 2009 r. sześciu największych operatorów sieci telewizji kablowych obsługiwało 3,2 mln abonentów.

Telewizja kablowa ((...)) jest nowoczesną siecią telekomunikacyjną, jej ekspansja zaczęła się w latach 1988 -1994 , kiedy to powstało kilkaset firm. Proces konsolidacji mniejszych operatorów trwa od 1992 r, do dziś i charakteryzuje się różnym stopniem nasilenia. Największe przyspieszenie było widoczne w latach 1996 – 1999. Obecnie konsolidacja w Polsce zwołała i przebiega dwoma drogami: poprzez pełne przejścia mniejszych operatorów, bądź poprzez różne formy współpracy pomiędzy operatorami. Okres 2002 -2003 to lata rozpoczęcia przez operatorów kablowych świadczenia usług telefonii stacjonarnej, usług telewizji cyfrowej oraz usług dostępu do Internetu. W 2008 r. (...) zaczęły wzbogacać ofertę o usługę telefonii mobilnej, zaś od 2010 r. najwięksi operatorzy uruchomili usługę mobilnego Internetu. Obecnie w Polsce działa około 630 zarejestrowanych operatorów kablowych świadczących usługę płatnej telewizji dla ponad 4,6 mln abonentów. Około 70 % wszystkich użytkowników płatnej telewizji w Polsce w 2009 r. korzystało z usług za pośrednictwem 9 największych operatorów. W 2009 r. liczba użytkowników telewizji kablowej wzrosła o 5,6 % w stosunku do 2007 r. Pomimo znacznej ilości podmiotów działających na rynku czterech najwięksi operatorzy obsługują 60 % wszystkich klientów. Ceny usług dostępu do płatnej telewizji kablowej jest uzależniona od: technicznych możliwości stacji czołowych, stanu sieci nabywanych od innych operatorów, kosztów świadczenia usług, ilości konkurentów działających na tym samym obszarze, siły nabywczej klientów na danym terenie.

W latach 2008-2012 doszło do konsolidacji rozdrobnionego polskiego rynku operatorów kablowych i dostawców szerokopasmowego internetu. Przykładem może być przejście przez (...) Polska sieci kablowej Aster w styczniu 2012 roku (wtedy czwarta największa pod względem liczby abonentów), czy przejście przez (...) w 2012 i sieci (...) (siódma pod względem liczby abonentów). Operatorzy ogólnokrajowi mają przewagę skali i w związku z tym często oferują pakiety programów bardziej rozbudowanych niż lokalni dostawcy telewizji kablowej (przez co często są to pakiety droższe). Jednocześnie lokalni operatorzy mogą konkurować ceną ze względu na niższe bezpośrednie koszty

operacyjne (wynagrodzenia, koszty najmu, ograniczoną ilość pracowników), co wpływa na niższą cenę abonamentu miesięcznego.

Dodatkowo w latach 2002-2004 operatorzy telewizji mieli możliwość rozszerzenia zakresu dostarczanych usług o usługi związane z telefonią i internetem. W zależności od nakładów inwestycyjnych operatorzy ogólnopolscy istotnie rozbudowywali swoje portfolio świadczonych usług. Biorąc pod uwagę wzrost cen w wysokości średniorocznej inflacji w Polsce na przestrzeni lat 1999 – 2014 (w wysokości 4 %) cena abonamentu w 2014 r. wynosiła 47 zł.

Pomimo bardzo dużej liczby lokalnych operatorów na terenie Ł. stanowili oni tylko 22,81 proc. rynku, zaś czterech największych operatorów ponadregionalnych obsługiwało w 2009 roku ponad 71 proc. wszystkich użytkowników płatnej telewizji w tym mieście. Na terenie Ł. w 2009 roku swoje usługi świadczyli następujący lokalni operatorzy płatnej telewizji: (...) s.c, (...) s.c. M. B. (we współpracy z (...) SA), Klub (...) 3, Spółdzielnia Mieszkaniowa im. (...), Spółdzielnia Mieszkaniowa (...), Stowarzyszenie (...), Stowarzyszenie (...) „D-67”, Stowarzyszenie (...), Stowarzyszenie (...), Stowarzyszenie (...) 2”, Stowarzyszenie (...), Stowarzyszenie (...) w Ł., Stowarzyszenie Telewizja (...), Stowarzyszenie Telewizji (...) - (...), T.E.K.S.T. (...), (...) Sp. z o.o. oraz (...). Na rynku przetrwało kilkunastu lokalnych przedsiębiorstw, które nigdy nie rozwinęły się tak jak T., której wzrost związany był z dostępem do kapitału. Można założyć, że powód w ramach swej działalności (...) funkcjonowałby w grupie małych dostawców, którzy zajęli swoją niszę, ale dzięki profesjonalnej obsłudze utrzymywali klientów zadowolonych ze świadczonych usług. W grupie podmiotów ponadregionalnych świadczących usługę dostępu do płatnej telewizji znaleźli się: Canal+ (...) Sp. z o.o., (...) SA, (...) Sp. z o.o., (...) SA, (...) Sp. z o.o., (...) SA.

Na rynku polskim funkcjonują zarówno satelitarne platformy cyfrowe – działające na terenie całego kraju, jak i operatorzy ograniczeni terytorialnie – poprzez infrastrukturę sieci kablowej. Z jednej strony usługa płatnej telewizji świadczona przez operatorów satelitarnych platform cyfrowych jest substytutem dla usługi świadczonej przez operatorów kablowych. Z drugiej strony z uwagi na fakt ograniczenia możliwości świadczenia usług za pomocą kabla na wielu obszarach (potrzeba posiadania silnie rozbudowanej infrastruktury) należy uznać, że rynkiem właściwym dla operatorów kablowych są rynki lokalne – w szerszym ujęciu traktowane jako całe miasta, a w węższym poszczególne obszary miast.

(dowód: częściowo opinia biegłego ds. ekonomii, finansów i rachunkowości - (...). P. – k. 205- 235), częściowo łączna opinia biegłych ds. ekonomii, finansów i rachunkowości (...). B. i M. G. – k. 563-593)

Były 3 „scenariusze” dotyczące rozwoju firm o analogicznym profilu działalności jak powód działających na rynku lokalnym. Pierwszy to upadłość lub likwidacja przedsiębiorcy, drugi - kiedy biznes się powiódł, zakorzenił w swoim regionie i trwał. Trzecia możliwość rozwoju (najrzadziej spotykana) zakładała, że przedsiębiorca przejmował inne podmioty – tak zdarzyło się w przypadku firmy (...).

(dowód: ustna opinii abiegłego R. P. – k. 352 – 352 odwrót)

J. M. w latach 2000 – 2004 i 2009, 2012, 2013 rozliczał się z Urzędem Skarbowym jedynie z renty z ZUS.

(dowód: roczne rozliczenia podatku – k. 271 – 279)

Pismem z dnia 20 sierpnia 2014 r. pełnomocnik powoda wezwał Ubezpieczeniowy Fundusz Ubezpieczeniowy do waloryzacji renty z kwoty 1.164,85 zł do kwoty 57.990,70 zł miesięcznie na przyszłość od dnia 1.09.2014 r. oraz do zapłaty kwoty 2.089.065,66 zł tytułem skapitalizowanej renty wyrównawczej za utracone zarobki za okres od dnia 1 września 2011 r. do dnia 31 sierpnia 2014 r.

(dowód: wezwanie do dobrowolnej zapłaty – k. 33-34)

Strona pozwana odmówiła podwyższenia renty.

(okoliczność bezsporna)

J. M. zmarł dnia 30 września 2014 r. Postanowieniem z dnia 20 lutego 2015 r. wydanym w sprawie I Ns 1384/14 Sąd Rejonowy w Tomaszowie Maz. stwierdził, że spadek po J. M. na podstawie ustawy nabyli: żona K. M. oraz synowie M. M. i P. M. po 1/3 części.

(dowód: odpis aktu zgonu – k. 99, postanowienie - k. 107)

Nie nastąpił dział spadku po J. M..

(okoliczność bezsporna)

Odpis pozwu został doręczony stronie pozwanej w dniu 31 października 2014 r.

(dowód: potwierdzenie odbioru – k. 65)

K. M. mieszka razem z synem M. M., utrzymuje się z renty rodzinnej w kwocie 780 zł miesięcznie, M. M. ma dochody z pracy tymczasowej w kwocie 1.370 zł, nie posiadają majątku ani oszczędności. P. M. zarabia 2.400 zł miesięcznie, ma na utrzymaniu 12 – letniego syna, spłaca kredyt, nie posiada majątku ani oszczędności.

(dowód: przesłuchanie K. M. k. 716 odwrót, oświadczenia o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania – k. 158 -172)

Sąd Okręgowy ocenił i zważył, co następuje:

Powództwo jest częściowo uzasadnione, a jego podstawę prawną stanowi przepis art. 907 § 2 k.c.

Przepis ten przewiduje możliwość żądania zmiany wysokości lub czasu trwania renty, a przesłanką tego żądania jest zmiana stosunków. Świadczenie z takiego stosunku ma zapewnić realizację określonego celu (dostarczenia środków utrzymania) w oznaczonym lub nieoznaczonym czasie, a wiąże się z tym potencjalna możliwość wystąpienia różnych zdarzeń wpływających na tak określony skonkretyzowany cel. Zdarzenia te mogą dotyczyć zarówno zobowiązanego, jak i uprawnionego do świadczeń rentowych. Obejmuje to zdarzenia ze sfery majątkowej, jak i osobistej. Podstawą zgłoszenia żądania takich zmian jest zmiana stosunków, przy czym zamiana stosunków w rozumieniu § 2 art. 907 k.c. – w znaczeniu zmiany sytuacji majątkowej lub osobistej – musi wystąpić po wydaniu wyroku ustalającego prawo do renty lub też po zawarciu ugody w tym przedmiocie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28.11.1972 r., III PRN 94/72, OSNC 1974, nr 2, poz. 22), przy czym zmiana stosunków nie musi wynikać ze zmiany sytuacji poszkodowanej. W wypadku renty zasądzonej na podstawie art. 444 § 2 k.c nowe okoliczności stanowiące podstawę stwierdzenia zmiany stosunków mogą dotyczyć zarówno sfery osobistej uprawnionego do renty lub zobowiązanego z tego tytułu, jak i zjawisk o charakterze obiektywnym, przy czym w każdym z tych wypadków decydujące znaczenie mają ich gospodarcze następstwa (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2.04.2014 r., IV CSK 444/13 – niepubl.).

Pełnomocnik powoda wskazał, że po wydaniu wyroku ustalającego wysokość renty wyrównawczej dla powoda nastąpiła istotna zmiany siły nabywczej spowodowana procesami inflacyjnymi. Niezależnie od tego powołał się na zmiany, jakie zaszły na rynku, na którym powód, że J. M. rozpoczął działalność zanim na rynku pojawiła się telewizja (...) - S., a zatem jako pierwszy mógł zdobyć znaczący udział w rynku lokalnym, a nadto wzrosła cena nominalna abonamentu. Odwołując się do opinii biegłego wydanej w sprawie II C 1462/03 powód wywodził, że realne było pozyskanie przez powoda ok. 6.000 abonentów. Strona pozwana kwestionowała możliwość uzyskania przez powoda w spornym okresie dochodu miesięcznego w kwocie 60.000 zł.

W przypadku osób prowadzących działalność gospodarczą istnieją największe trudności w ustaleniu wysokości renty uzupełniającej, kiedy poszkodowany prowadził przed wypadkiem działalność gospodarczą. Istotna trudność w szczególności może polegać na tym, iż wysokość dochodów jest bardzo często zmienna, a zatem w praktyce wyłaniają się w związku z tym wątpliwości dotyczące określenia prognozy wysokości zarobków na przyszłość. Niewątpliwie jako punkt wyjścia przy ustalaniu wysokości renty uzupełniającej, należałoby ustalić dochody poszkodowanego jakie uzyskiwał on w okresie przed wypadkiem na podstawie zeznań podatkowych oraz innych dokumentów dotyczących

księgowości działalności gospodarczej. W dalszej kolejności należałoby sięgnąć również do wskaźników zyskowności branży, w ramach której poszkodowany prowadził działalność gospodarczą, uzyskanych na podstawie badań, np. Głównego Urzędu Statystycznego. Należy mieć na uwadze również formę organizacyjno-prawną prowadzonej działalności gospodarczej oraz należałoby również wziąć pod uwagę szczególne czynniki, takie jak: zmiana koniunktury rynkowej, która mogłaby mieć wpływ na obniżenie dochodów poszkodowanego, czy też inwestycje podjęte przez poszkodowanego przed wypadkiem (np. zakup maszyn i urządzeń, wprowadzenie nowych technologii, podwyższenie kwalifikacji pracowników), które mogłyby z kolei wpłynąć na zwiększenie dochodowości prowadzonej działalności gospodarczej (B. C., R. uzupełniająca (wyrównawcza) w świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego, Monitor Ubezpieczeniowy nr 44 – marzec 2011).

Sąd w celu analizy, czy doszło do zmiany stosunków posiłkował opiniami biegłych, których zadaniem było ustalenie, jakie zmiany zaszły na rynku w zakresie działalności, którą prowadził powód oraz ustalenia wysokości jego dochodów, jakie mógłby osiągnąć gdyby prowadził ją w dalszym ciągu w spornym okresie. Z obu wydanych opinii wynika, że rynek operatorów kablowych w Polsce intensywnie rozwijał się począwszy od 1988 r. do 1994 r., w którym to okresie powstało kilkaset firm, które od 1992 r. zaczęły się konsolidować, a największe przyspieszenie procesu konsolidacji miało miejsce w latach 1996 - 1999. Nadto operatorzy kablowi w latach 2002 -2003 zaczęli rozszerzać zakres świadczonych przez siebie usług, świadcząc usługi telefonii stacjonarnej, usługę telewizji cyfrowej oraz dostęp do Internetu, od 2008 r. usługę telefonii mobilnej, a od 2010 r. najwięksi operatorzy uruchomili usługę mobilnego Internetu. Nadto z opinii biegłego R. P. wynika, że w latach 2008 – 2012 doszło do konsolidacji rozdrobnionego polskiego rynku operatorów kablowych i dostawców szerokopasmowego internetu i przejmowania mniejszych firm przez większe sieci. Te ustalenia biegłych nie były kwestionowane przez żadną ze stron i Sąd w całości je akceptuje, jednak wskazać należy, że biegły R. P., co wynika z jego ustnej opinii, w ogóle nie analizował sytuacji podmiotów z tej branży na rynku (...). Tymczasem z opinii biegłego wydającego opinię w sprawie II C 1462/03 wynika, że na rynku była duża konkurencja, że 120 lokalnych firm działających w tej samej branży w 1998 r. (stowarzyszeń sieci kablowej) w 2009 r. takie usługi świadczyło już tylko 16 operatorów płatnej telewizji (str. 8 opinii M. B. i M. G.), a zatem 87 % stowarzyszeń przestało istnieć. Z tego powodu prognozowanie co do pozycji powoda na rynku operatorów telewizji kablowej nie może być tak optymistyczne jak to przyjęli biegli w swych opiniach. Nie jest przekonujące w szczególności założenie biegłego, że skoro powód był pionierem na rynku telewizji kablowej, to z prawdopodobieństwem graniczącym z pewnością osiągnąłby zakładaną liczbę 6.000 abonentów. Wprawdzie Sąd Okręgowy w Łodzi w uzasadnieniu wyroku z dnia 14.02.2005 r. wydanego w sprawie II C 1462/03 za biegłym przyjął, że do 30.05.1998 r. powód deklarował przyłączenie dalszych 500 abonentów, a następnie dalszych do liczby 6.000 abonentów, jednakże po pierwsze ustalenie to nie jest wiążące w tej sprawie jako że pozostawało to jedynie w kwestii hipotez i prognoz. Brak podstaw do przyjęcia ustaleń biegłych wydających opinię w tej sprawie, którzy przyjęli, że w okresie, którego dotyczy żądanie podwyższenia renty powód posiadałby 6.000 abonentów, jeśli się zważy na bardzo dużą konkurencyjność na rynku oraz to, że tylko 13 % podmiotów świadczących takie usługi przetrwało. Dlatego w ocenie Sądu liczba 6.000 abonentów pozostaje w sferze nierealnych i nieudowodnionych założeń. Biegli wydający opinie w tej sprawie uznali, że powód nie tylko utrzymałby się na rynku, ale i rozwijał się. Tymczasem biegły R. P. konstruując w swej opinii hipotezy co do możliwości rozwoju firmy powoda w ogóle nie dokonał analizy lokalnego rynku (...). Nadto biegły ten konstruując 3 scenariusze: likwidacji przedsiębiorcy, jego przetrwania na rynku, lub przejścia przez konkurencję, zakłada bez bliższego i przekonującego uzasadnienia, że powód przetrwałby na rynku. Biegły R. P. jednocześnie wskazał, że zakładając, że powód przetrwałby na rynku przyjął, że odbywałoby się na to zasadzie, że firma w pewnym momencie nie jest w stanie pozyskać więcej klientów, a przychody zwiększa jedynie przez zwiększenie ceny usług a także wprowadzanie nowej oferty (k. 351 odwrót). Zatem opinia tego biegłego pozostaje wewnętrznie sprzeczna – z jednej strony bowiem biegły zakłada rozwój firmy poprzez powiększenie 7,5 krotnie liczby abonentów, z drugiej strony zakłada, że taka ekspansja na rynku nie zdarzyłaby się, a dochody firma zwiększałby poprzez wyższą cenę abonamentu. Takie same wnioski formułują biegli M. B. i M. G. w opinii łącznej. Tymczasem w ocenie Sądu takie prognozy pomijają wskazany wyżej fakt, że tylko 13 % podmiotów przetrwało na tym rynku od końca lat 90- tych XX wieku do 2009 r. Zarówno biegły R. P. jak i M. B. i M. G. w swych ustnych opiniach wskazali, że nie mają pewności, że powód utrzymałby się na rynku i dalej funkcjonował i że ich założenia stanowiące podstawę do wyliczenia dochodu miesięcznego powoda na kwotę powyżej 50.000 zł są oparte jedynie na hipotezie. Biegły M. G. (2) prowadzący w latach 1997 – 1999 działalność polegającą

na świadczeniu usług w zakresie instalowania nowych gniazdek i połączeń z siecią telewizyjną wskazał na trudności w prowadzeniu tej działalności skutkującą tym, że w 2001 r. zmienił profil działalności (ustna opinia –k. 713 odwrót). Okoliczność, że powód w strategii rozwoju przewidywał zwiększanie ilości abonentów z 800 do 1.300 nie może samo przez się skutkować przyjęciem, że ta ostatnia liczba ma być podstawą do wyliczenia wysokości dochodów powoda w okresie, którego dotyczy żądanie pozwu. Tym bardziej nie mogła to być wielkość 6.000 abonentów, jako że liczba ta została ustalona w sprawie o zasądzenie renty jedynie na podstawie twierdzeń K. M., a nie wynikała w szczególności z dokumentów dotyczących prognozy rozwoju firmy powoda. W toku tego procesu również nie zostało udowodnione, że liczba ta była zakładana przy ubieganiu się o koncesję.

Z powyższych względów Sąd Okręgowy uznał, że dla oceny czy zachodziły podstawy do podwyższenia renty miarodajne było, że w 1998 r. powód posiadał 800 abonentów i przyjmując, że przetrwałby na rynku posiadałby, z uwagi na dużą konkurencję, taką samą liczbę odbiorców. Nie ma oczywiście żadnej pewności co do tego, jaki byłby los powoda jako przedsiębiorcy i czy odniósłby on sukces gospodarczy, jakim byłoby niewątpliwie przetrwanie na rynku z taką liczbą odbiorców. Nie sposób bowiem wykluczyć ewentualności, że powód musiałby z powodów ekonomicznych zlikwidować swą działalność. Nie mniej jednak zważywszy na podkreślone w opinii biegłej M. B. i M. G. aspekty takie jak: fakt rozpoczęcia przez powoda działalności w fazie intensywnego rozwoju rynku i pierwszych podpisywanych umów na świadczenie usług, intensywnego wzrostu (str. 4 opinii), operowanie w obrębie osiedli charakteryzujących się zabudową wielorodzinną, z ograniczoną konkurencją ze strony telewizji satelitarnej i posiadanie własnej infrastruktury kablowej (str. 13) Sąd Okręgowy uznał, że brak podstaw do uznania, że w powód w latach 2011 – 2014 nie prowadziłby już tej działalności.

Z opinii biegłego R. P. wynika, że w okresie którego dotyczy żądanie pozwu abonament wynosiłby 47 zł. Biorąc pod uwagę rentowność na poziomie 20 % (wartość wskazana przez powoda w pozwie i akceptowaną przez stronę pozwaną podobnie jak i cenę abonamentu – pismo pozwanego z dnia 18 maja 2018 r. – k. 709) dochód miesięczny powoda z prowadzonej działalności wynosiłby 7.520 zł (800 abonentów x 47 zł x 20 %).

Stąd wyliczenie renty za poszczególne okresy przedstawia się w sposób następujący:

- okres 1.09.2011 r. – 31.12.2011 r.

wynagrodzenie – 30.080 zł (7.520 zł x 4)

renta ZUS 3.658,20 (914,55 x 4 miesiące)

renta (...) 4.659,40 (1.164,85 zł x 4)

30.080 zł - 3.658,20 - 4.659,40 = **21.762,40 zł**

- okres 1.01.2012 r. – 31.12.2012 r.

wynagrodzenie –90.240 zł (7.520 zł x 12)

renta ZUS 11.504,50 zł (2 x 914,55 zł + 10 x 967,54 zł)

renta (...) 13.978,20 (1.164,85 zł x 12)

90.240 zł - 11.504,50 - 13.978,20 = **64.757,30 zł**

- okres 1.01.2013 r. – 31.12.2013 r.

wynagrodzenie –90.240 zł (7.520 zł x 12)

renta ZUS 13.710,67 zł (2 x 967,54 zł + (...),08 + 2.299,43+ 2x 1220,30)

renta (...) 13.978,20 (1.164,85 zł x 12)

90.240 zł - 13.710,67 zł - 13.978,20 = **62.551,13 zł**

- okres 1.01.2014 r. – 30.09.2014 r.

wynagrodzenie –67.680 zł (7.520 zł x 9)

renta ZUS 11.116,96 zł (2x 1220,30 +7 x 1239,48 zł)

renta (...) 10.483,65 zł (1.164,85 zł x 9)

67.680 zł - 11.116,96 zł - 10.483,65 zł = **46.079,39 zł**

Stąd do zasądzenia z tytułu podwyższonej skapitalizowanej renty pozostawała kwota 174,182,92 zł {(21.762,40 zł + 64.757,30 zł + 62.551,13 zł + 46.079,39 zł =195.150,22 zł – 20.967,30 zł) [wyplacone po śmierci powoda, o którą nastąpiło cofnięcie powództwa]. W zakresie kwoty 20.967,30 zł i co do żądania zasądzenia renty na przyszłość po wrześniu 2014 r. postępowanie na podstawie art. 203 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 355 § 1 k.p.c. podlegało umorzeniu. Dalej idące żądanie w zakresie podwyższenia renty jako nieuzasadnione podlegało oddaleniu.

Z uwagi na przyjęty sposób wyliczenia wysokości renty, dla którego nie miała znaczenia wysokość dochodów uzyskiwanych przez powoda w okresie faktycznego prowadzenia działalności gospodarczej kwestia dochodów uzyskiwanych przez powoda jako (...) Spółki Telewizja (...). S. c. nie miała znaczenia.

Wierzytelności przysługujące poszkodowanemu w związku z wyrządzoną mu szkodą na osobie z tytułu renty i jej podwyższenia podlegają dziedziczeniu przez jego spadkobierców na zasadach ogólnych, tj. zgodnie z art. 922 § 1 k.c. Dlatego następcy prawni zmarłego J. M. są uprawnieni do domagania się podwyższenia renty przypadającej za okres do dnia śmierci poszkodowanego. Ponieważ nie nastąpił dział spadku, należało należność tę zasądzić nie solidarnie, jak wnosił pełnomocnik następców prawnych powoda, ale w równych częściach wynikających z dziedziczenia. Stąd na rzecz każdego z następców prawnych powoda została zasądzona kwota po 58.060,97 zł (174,182,92 zł : 3).

Sąd nie uwzględnił podniesionego przez stronę pozwaną zarzutu powagi osądzonej (co było przedmiotem odrębnego postanowienia z uzasadnieniem) oraz zarzutu przedawnienia. Strona pozwana twierdziła, że roszczenie o podwyższenie świadczenia rentowego ulega przedawnieniu w okresie 3 lat od dnia, w którym nastąpiła zmiana stosunków uzasadniających żądanie podwyższenia ustalonej renty wyrównawczej.

Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego dla możliwości skorzystania z uprawnienia wynikającego z art. 907 § 2 k.c. nie ma przesądzającego znaczenia długość okresu dzielącego okoliczność zmiany stosunków i datę wytoczenia powództwa opartego na tym przepisie (uchwała SN z 5.11.1987 r., III CZP 63/87, OSNCP 1989, Nr 4, poz. 60). W uchwale tej Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że uprawnienie do żądania zmiany nie ulega przedawnieniu i że uprawniony może z niego skorzystać nawet po upływie wielu lat od wystąpienia zdarzenia uzasadniającego takie żądanie; trzyletniemu przedawnieniu natomiast podlegają roszczenia o podwyższenie renty. W związku z tym takiej podwyższonej renty można domagać się wstecz tylko za okres trzech lat. Pogląd ten jest w judykaturze utrwalony (por. np. wyrok SN z 18 kwietnia 1972 r., II PR 46/72, OSNCP 1972, nr 11, poz. 203 oraz uchwała z 6 sierpnia 1991 r., III CZP 66/91, OSP 1992, nr 5, poz. 102).

Podzielając pogląd wyrażony w wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 9 marca 2005 r. (I ACa 93/2005 LexPolonica nr 383490, Orzecznictwo Sądów Apelacji B. (...), str. 17, OSA 2005/12 poz. 49, str. 64) wskazać należy, że uregulowane w art. 907 § 2 k.c. roszczenie o zmianę wysokości renty podlega trzyletniemu przedawnieniu. Upływ okresu przedawnienia uniemożliwia w razie skorzystania przez pozwanego z zarzutu dochodzenie przez uprawnionego świadczeń za okres wykraczający poza trzy lata wstecz od daty wytoczenia powództwa. Nie stoi jednak na przeszkodzie

podwyższeniu bieżącej renty, choćby zmiana stosunków nastąpiła dawniej niż przed trzema laty, o ile wytworzona nią sytuacja (zwiększenie potrzeb uprawnionego) utrzymuje się w dalszym ciągu.

Wobec kolejnego zarzutu strony pozwanej wskazać należy, że proces o podwyższenie renty nie może służyć do weryfikacji zasadności zasądzenia renty wyrównawczej – mamy bowiem do czynienia z prawomocnym wyrokiem sądu (art. 365 § 1 k.p.c.). Sąd, rozpoznając na podstawie art. 907 § 2 k.c. powództwo o zmianę wysokości renty za wyrządzoną szkodę, nie bada więc ponownie przesłanek odpowiedzialności, lecz ogranicza się do sprawdzenia, czy zmiana stosunków usprawiedliwia żądanie zmiany wysokości lub czasu trwania renty. Z tego też powodu przy ustalaniu stanu faktycznego sprawy Sąd pominął dokumentację medyczną dotyczącą leczenia powoda po wypadku. Związanie wyrokiem ustalającym wysokość renty powoduje to, że twierdzenia pozwanego, że powód wobec orzeczonej przez ZUS w 1999 r. częściowej niezdolności do pracy miał możliwość kontynuowania działalności gospodarczej poprzez nadzorowanie czy kontrolowanie pracowników wobec przyjęcia przez Sąd Okręgowy w Łodzi, że nie należy uwzględniać przy ustalaniu wysokości renty zachowanej zdolności do pracy, nie mogły prowadzić do odmiennego rozstrzygnięcia w tej sprawie.

Sąd nie podzielił wywodów strony pozwanej co do tego, że analizując zmianę stosunków w rozumieniu art. 907 § 2 k.c. należy uwzględnić stan zdrowia powoda w okresie, którego dotyczy żądanie. Rozwijając ten wątek wskazać należy, że istotnie u powoda w 2011 r. zostały stwierdzone zmiany zwyrodnieniowe kręgosłupa, a w 2013 r. zdiagnozowany nowotwór, w następstwie czego powód został uznany za całkowicie niezdolnego do pracy. Wbrew temu co sugeruje strona pozwana powód został zaliczony w 2013 r. do znacznego stopnia niepełnosprawności nie tylko z powodu choroby układu pokarmowego (symbol 08 – T), ale i z powodu choroby słuchu (symbol niepełnosprawności 03- L). Wskazać należy, że fakt zachorowania powoda na nowotwór nie przekreśliłby możliwości kontynuowania działalności gospodarczej i osiągania z niej dochodów, bowiem faktyczne czynności w ramach tej działalności mogłyby być wykonywane za pomocą zatrudnionych pracowników. Orzeczenie znacznego stopnia niepełnosprawności w stosunku do przedsiębiorcy nie musi mieć automatycznego przełożenia na możliwość prowadzenia działalności gospodarczej, zwłaszcza wówczas, gdy działalność prowadzona jest w oparciu o majątek trwały oraz zatrudnia się pracowników. Tak samo wiek powoda nie miałby znaczenia dla możliwości prowadzenia działalności gospodarczej.

O odsetkach Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 481 k.c. Zgodnie z tym przepisem odsetki należą się wierzycielowi za sam fakt opóźnienia się dłużnika ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, a zatem należą się od dnia, w którym świadczenie to stało się wymagalne i powinno być zapłacone. Przy świadczeniach okresowych, takich jak renta, odsetki należą się oddzielnie od każdej miesięcznej należności, poczynając od pierwszego dnia opóźnienia. Według przeważającego stanowiska doktryny i orzecznictwa, dniem tym, co do tego rodzaju świadczeń, jest z reguły dzień wezwania dłużnika do zapłaty, co wynika z art. 455 in fine k.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30.3.1998 r. III CKN 330/97, OSNC z 1998 r., nr12, poz. 209). Od tej zatem daty należą się ustawowe odsetki, o ile oczywiście w dacie tej była już uzasadniona renta w żądanej przez wierzyciela wysokości. Datą wezwania dłużnika do zapłaty może być dzień doręczenia mu odpisu pozwu z żądaniem zasądzenia renty, a jeśli w toku procesu zmieniano żądanie - odpowiednio daty doręczania pism rozszerzających powództwo (por. uzasadnienie wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6.06.2002 r. I CKN 693/00, dostępny w systemie Legalis).

Żądanie podwyższenia renty zostało wprowadzone zgłoszone stronie pozwanej w piśmie z dnia 20 sierpnia 2014 r. (k. 33-34), jednakże brak dowodu na to, czy i w jakiej dacie pismo to zostało doręczone stronie pozwanej, tym bardziej, że pozew został złożony 8 dni później. Stąd też należało zasądzić odsetki od dnia doręczenia stronie pozwanej odpisu pozwu, to jest od dnia 31 października 2014 r., a w pozostałej części roszczenie odsetkowe jako niezasadne podlegało oddaleniu.

Podstawę rozstrzygnięcia o kosztach procesu stanowił przepis art. 100 k.p.c.

Z porównania kwoty dochodzonej pozwem (2.488,276 zł) z kwotą zasądzoną 174.182,92 zł wynika, że strona pozwana przegrała sprawę w 7 %.

Koszty procesu wynosiły łącznie 17.667 zł, w tym po stronie powodów - 7.950 zł (zaliczka na biegłego - 750 zł, koszty zastępstwa procesowego - 7.200 zł), po stronie pozwanej - 9.177 zł (zaliczka na biegłego - 2.500 zł, koszty zastępstwa procesowego - 7.200 zł i wydatek na opłatę skarbową od pełnomocnictwa - 17 zł).

Z kwoty 17.667 zł stronę pozwaną obciąża 1.236,69 zł (17.667 zł x 7%), a skoro poniosła 9.717 zł, do zasądzenia na rzecz pozwanego pozostawała kwota 8.480,31 zł.

Podstawą rozstrzygnięcia o pobraniu od pozwanego kosztów nie uiszczonych opłat sądowych (wynoszącej 100.000 zł) oraz od obu stron wydatków poniesionych tymczasowo przez Skarb Państwa w związku z opiniami biegłych (łącznie kwota wydatków wynosiła 8.609,46 zł pomniejszona o zaliczkę pozwanego 2.500 zł {zarządzenie - k. 721}= 6.109,46 zł) był przepis art. 113 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. Dz.U. z 2016 r., poz. 623) w zw. z art. 100 k.p.c. Ponieważ jak już wskazano wcześniej pozwany przegrał sprawę w 7 % obciąża go 7 % tych kosztów, to jest kwota 7.000 zł z tytułu opłaty sądowej od uwzględnionej części powództwa (100.000 zł x 7%) oraz 427,66 zł z tytułu zwrotu wydatków (6.109,46 zł x 7 %). Z kolei następców prawnych powoda obciąża solidarnie z tytułu zwrotu wydatków kwota 5.681,80 zł (6.109,46 zł x 93 %). Na podstawie art. 113 ust. 4 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych z uwagi na sytuację materialną i osobistą następców prawnych powoda Sąd Okręgowy odstąpił od obciążenia ich nieuiszczoną opłatą sądową od uwzględnionej części powództwa.